

Înalta Curte de Casație și Justiție
COMPLETUL PENTRU SOLUȚIONAREA RECURSULUI ÎN INTERESUL LEGII

Decizie nr. 5/2020 din 20/01/2020

Dosar nr. 885/1/2019

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 131 din 19/02/2020

Gabriela Elena Bogasiu - vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele completului

Laura-Mihaela Ivanovici - președintele Secției I civile

Marian Budă - președintele Secției a II-a civile

Denisa Angelica Stănișor - președintele Secției de contencios administrativ și fiscal

Daniel Grădinaru - președintele Secției penale

Simona Gina Pietreanu - judecător la Secția I civilă

Andreia Liana Constanda - judecător la Secția I civilă

Carmen Georgeta Negrilă - judecător la Secția I civilă

Aurelia Rusu - judecător la Secția I civilă

Beatrice Ioana Nestor - judecător la Secția I civilă

Bianca Elena Țandărescu - judecător la Secția I civilă

Alina Iuliana Țuca - judecător la Secția I civilă

Simona Lala Cristescu - judecător la Secția I civilă

Ruxandra Monica Duță - judecător la Secția I civilă

Mărioara Isailă - judecător la Secția a II-a civilă

Minodora Condoiu - judecător la Secția a II-a civilă

Virginia Florentina Duminecă - judecător la Secția a II-a civilă

Petronela Iulia Nițu - judecător la Secția a II-a civilă

Carmen Trănica Teau - judecător la Secția a II-a civilă

George Bogdan Florescu - judecător la Secția a II-a civilă

Veronica Magdalena Dănăilă - judecător la Secția a II-a civilă

Daniel Gheorghe Severin - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Adriana Florina Secrețeanu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Lavinia Valeria Lefterache - judecător la Secția penală

Ionuț Mihai Matei - judecător la Secția penală

Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 885/1/2019 este constituit conform dispozițiilor art. 516 alin. (2) din Codul de procedură civilă și ale art. 27² alin. (2) lit. a) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare (Regulamentul).

Ședința este prezidată de doamna judecător Gabriela Elena Bogasiu, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna procuror șef al Secției judiciare Antonia Constantin.

La ședința de judecată participă doamna magistrat-asistent Elena Adriana Stamatescu, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27³ din Regulament.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii a luat

în examinare recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, ce face obiectul Dosarului nr. 885/1/2019.

Magistratul-asistent referă cu privire la obiectul recursului în interesul legii, precum și cu privire la faptul că la dosar au fost depuse hotărâri definitive contradictorii pronunțate de instanțele judecătorești, raportul întocmit de judecătorii-raportori, precizări ale recursului în interesul legii formulate de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, precum și concluzii ale judecătorilor-raportori.

Doamna judecător Gabriela Elena Bogasiu, președintele completului, acordă cuvântul reprezentantului procurorului general asupra recursului în interesul legii.

Doamna procuror șef al Secției judiciare Antonia Constantin expune sesizarea, orientările jurisprudențiale diferite și opinia procurorului general, potrivit căreia titularilor de librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme le pot fi acordate numai sumele depuse, după denominare, cu aplicarea dobânzii convenționale și cu scăderea comisionului practicat de C.E.C.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 156/2007 privind despăgubirea persoanelor fizice care au constituit depozite la Casa de Economii și Consemnațiuni C.E.C. - S.A. în vederea achiziționării de autoturisme, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 232/2008, cu completările ulterioare, nu este aplicabilă nici măcar pentru înlăturarea unui pretins caracter discriminatoriu, pentru că situațiile juridice analizate sunt diferite. Această soluție este în acord și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Totodată, apreciază ca fiind utilă soluționarea sesizării și față de datele comunicate de Casa de Economii și Consemnațiuni cu privire la numărul cauzelor existente pe rolul instanțelor și la numărul reclamațiilor din aceste cauze, care sunt sensibil egale cu numărul titularilor de librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme. Arată că este de acord cu soluția propusă de judecătorii-raportori prin concluzii, însă apreciază că este necesar ca în considerente să se facă referire la denominare, comisionare și principiul nominalismului monetar, deoarece, în acest mod, s-ar oferi o rezolvare plenară a problemelor în discuție.

Doamna judecător Gabriela Elena Bogasiu, președintele completului, declară dezbaterile închise, iar completul de judecată rămâne în pronunțare asupra recursului în interesul legii.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

I. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție

1. La data de 26 martie 2019, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție cu soluționarea recursului în interesul legii privind existența și întinderea dreptului titularilor de librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme de a obține din partea C.E.C. Bank - S.A. și a statului român despăgubiri pentru sumele depuse pe aceste mijloace de economisire, despăgubiri constând în restituirea sumelor depuse și a dobânzii aferente, actualizate în raport cu indicele de inflație.

2. Recursul în interesul legii a fost înregistrat la Înalta Curte de Casație și Justiție la aceeași dată, formându-se Dosarul nr. 885/1/2019.

II. Obiectul recursului în interesul legii

3. Din cuprinsul recursului în interesul legii, declarat, potrivit prevederilor art. 514 din Codul de procedură civilă, de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, rezultă că instanțele de judecată nu au un punct de vedere unitar în ceea ce privește acțiunile în pretenții ale titularilor de librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme,

formulate în contradictoriu cu C.E.C. Bank - S.A. și statul român prin Ministerul Finanțelor Publice. În cauzele supuse analizei, persoanele fizice titulare ale unor librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme, întemeindu-se pe dispozițiile Codului civil din 1864 în materia contractului de depozit, dar și pe prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007 privind despăgubirea persoanelor fizice care au constituit depozite la Casa de Economii și Consemnațiuni C.E.C. - S.A. în vederea achiziționării de autoturisme, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 232/2008, cu completările ulterioare (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 156/2007), au solicitat în instanță, în contradictoriu cu C.E.C. Bank - S.A. și cu statul român, reprezentat prin Ministerul Finanțelor Publice, restituirea sumelor depuse și a dobânzii aferente, actualizate în raport cu indicele de inflație.

În soluționarea acestor acțiuni instanțele s-au pronunțat diferit în raport cu modul în care au calificat problema de drept enunțată.

III. Prevederile legale supuse interpretării Înaltei Curți de Casație și Justiție

4. Înalta Curte de Casație și Justiție este chemată să interpreteze, în vederea aplicării unitare, următoarele prevederi legale:

5. Codul civil din 1864:

Art. 969. - "Convențiile legal făcute au putere de lege între părțile contractante.

Ele se pot revoca prin consimțământul mutual sau din cauze autorizate de lege."

Art. 1604. - "Depozitarul trebuie să înapoieze tot acel lucru ce a primit. Un depozit de bani, când depozitarul, conform art. 1602, făcuse întrebuițare de dânsul, trebuie să se restituie în acele monede în care s-a făcut, atât în cazul de sporire, cât și în acela de scădere a valorii lor."

Art. 1618. - "Deponentul este îndatorit în a întoarce depozitarului toate spezele făcute pentru păstrarea lucrului depozitat și a-l dezdăuna de toate pierderile cășunate lui din cauza depozitului."

6. Legea nr. 348/2004 privind denominarea monedei naționale, cu modificările și completările ulterioare

Art. 1. - "(1) La data de 1 iulie 2005, moneda națională a României, leul, va fi denominată astfel încât 10.000 lei vechi, aflați în circulație la această dată, vor fi preschimbați pentru 1 leu nou. (...)".

Art. 5. - "(1) Bunurile, drepturile și obligațiile evaluabile în bani, născute anterior datei de 1 iulie 2005, vor fi convertite conform raportului prevăzut la art. 1, în toate cazurile în care acestea fac obiectul unei operațiuni de evaluare, de plată sau de constituire a oricărui alt raport juridic.

(2) Conversia în noua unitate monetară, prevăzută la alin. (1), va avea loc conform situației existente la data de 30 iunie 2005. (...)".

7. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 156/2007 privind despăgubirea persoanelor fizice care au constituit depozite la Casa de Economii și Consemnațiuni C.E.C. - S.A. în vederea achiziționării de autoturisme, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 232/2008, cu completările ulterioare

Art. 1. - "(1) Persoanele fizice care până la data de 15 februarie 1992 au efectuat depuneri de sume la Casa de Economii și Consemnațiuni C.E.C. - S.A., precum și cele care au transferat aceste sume după 22 decembrie 1989 în conturile Băncii Române pentru Dezvoltare - B.R.D. - S.A., în vederea achiziționării de autoturisme, au dreptul să obțină despăgubiri bănești dacă depozitele astfel constituite, existente în conturile active ale Casei de Economii și Consemnațiuni C.E.C. - S.A., respectiv ale Băncii Române pentru Dezvoltare - B.R.D. - S.A., îndeplinesc condiția neafectării soldului inițial.

(2) În înțelesul prezentei ordonanțe de urgență, depozitele existente în conturile active care îndeplinesc condiția neafectării soldului inițial, conform alin. (1), sunt acele depozite constituite din sume reprezentând avansuri sau depuneri integrale în vederea achiziționării de autoturisme,

existente în sold, fără dobânda aferentă și din care nu s-au efectuat retrageri."

IV. Examenul jurisprudențial

8. Din examinarea hotărârilor judecătorești transmise a rezultat existența a două orientări jurisprudențiale cu privire la problema de drept supusă dezlegării prin prezentul recurs în interesul legii.

9. Astfel, o primă orientare, majoritară, este în sensul respingerii ca neîntemeiate a acțiunilor deținătorilor de librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme, acțiuni formulate împotriva C.E.C. Bank - S.A. (Banca) și a statului român.

10. Soluția este fundamentată pe considerente precum cele menționate în continuare:

Prin emiterea libretelor de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme, între C.E.C. și reclamanți a intervenit un contract de depozit neregulat căruia îi sunt aplicabile prevederile dreptului comun (Codul civil).

În urma apariției Legii nr. 348/2004 privind denominarea monedei naționale, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 348/2004), s-a stabilit că, începând cu data de 1 iulie 2005, moneda națională a României, leul, se denominează, astfel încât 10.000 lei vechi, aflați în circulație la acea dată, erau preschimbați pentru 1 leu nou.

În perioada cuprinsă între data depunerii acestor sume de bani și data denominării, Banca a calculat și a adăugat soldului inițial sumele aferente dobânzii aplicabile acestor instrumente de economisire. În urma denominării monedei naționale, sumele aferente acestor instrumente de economisire s-au diminuat. S-a perceput apoi de către Bancă un comision de administrare de 0,1 RON/cont/lună și astfel aceste conturi au ajuns la sold zero, aspecte față de care acțiunea apare ca vădit neîntemeiată.

S-a argumentat că depozitarul (C.E.C. Bank - S.A.) nu este responsabil pentru scăderea puterii de cumpărare a sumelor depuse, determinată de inflație, și nici pentru denominarea operată prin Legea nr. 348/2004. În virtutea contractului de depozit și în baza principiului nominalismului monetar (art. 1604 din Codul civil din 1864), Banca nu avea obligația de a indexa sau actualiza sumele depuse, ci numai de a le restitui oricând, la cererea deponenților, exact în moneda în care le-a primit, indiferent de creșterea sau scăderea valorii acesteia. Lipsa de diligentă a reclamanților, în condițiile în care cunoșteau efectele inflației, dar și ale denominării realizate la data de 1 iulie 2005, nu poate fi imputată instituției bancare, neexistând nicio dispoziție legală care să instituie în sarcina băncii obligația de a acoperi riscurile inflaționiste determinate de evoluțiile economice.

Prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007 nu sunt aplicabile în cazul libretelor C.E.C. cu dobândă și câștiguri în autoturisme, deoarece acestea sunt produse bancare diferite de depozitele constituite în vederea achiziționării unui autoturism. Așadar, majoritatea instanțelor de judecată au respins acțiunile formulate împotriva C.E.C. Bank - S.A. și a statului român, vizând restituirea sumelor depuse și a dobânzii aferente, actualizate cu rata inflației, apreciind că acestea nu sunt întemeiate nici prin raportare la legea specială (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 156/2007), nici prin raportare la dreptul comun (Codul civil).

11. În a doua orientare jurisprudențială, minoritară, instanțele au admis acțiunile cu acest obiect cu diverse motivări.

12. O instanță de judecată a considerat că C.E.C. Bank - S.A. trebuie să plătească reclamanților, persoane fizice care au constituit depozite pe librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme, sumele depuse de către aceștia, care să fie actualizate cu indicele de inflație, motivat de faptul că, prin depunerea sumelor pe librete, s-au constituit contracte de depozit între deponenți și Bancă, iar, potrivit art. 969 din Codul civil din 1864, aceste contracte reprezintă legea părților și trebuie să fie executate cu bună-credință.

Astfel, s-a apreciat că, la fiecare dată a depunerilor, între reclamant și părâtă s-au născut raporturi

juridice contractuale de depozit și mandat care, potrivit art. 969 din Codul civil din 1864, reprezintă legea părților și pe care acestea trebuie să le execute cu bună-credință.

S-a mai reținut că reclamantul și-a executat obligațiile asumate, prin aceea că a respectat condițiile specifice ale acestui fel de contract, anume că nu a efectuat mișcări de solduri din aceste conturi pe toată perioada, sumele depozitate rămânând la dispoziția părâtei, care, în baza aceluiași contract, le-a folosit pe toată perioada, iar faptul că pe parcurs pârâta a modificat unilateral regimul juridic al acestor tipuri de depozite, fără acordul celeilalte părți contractante, nu prezintă relevanță juridică față de reclamant, întrucât, potrivit art. 969 alin. (2) din Codul civil din 1864, convențiile legale pot fi revocate prin consimțământul mutual al ambelor părți.

13. O altă instanță a admis acțiunea în pretenții formulată de persoana fizică titulară de librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme și a obligat Banca să plătească reclamantei în solidar cu statul român reprezentat de Ministerul Finanțelor Publice sumele depuse de aceasta, care să fie actualizate cu indicele de inflație, motivat de faptul că reclamantul are dreptul să primească același gen de despăgubiri ca și persoanele care au efectuat depuneri (70.000 ROL) în vederea achiziționării de autoturisme, despăgubite în temeiul art. 1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 156/2007.

Astfel, instanța a apreciat că, potrivit art. 16 alin. (1) din Constituția României, cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări. Principiul egalității nu înseamnă uniformitate juridică, așa încât, la situații de fapt asemănătoare, trebuie să corespundă un tratament juridic egal, la situații de fapt diferite, tratamentul juridic poate fi diferit. Violarea principiului egalității apare atunci când se aplică un tratament juridic diferențiat unor situații de fapt asemănătoare, fără să existe o motivare obiectivă rezonabilă, sau dacă există o disproporție vădită între scopul urmărit și tratamentul inegal și mijloacele folosite.

Instanța din această cauză a apreciat că, din moment ce alți deponenți au primit despăgubiri (referindu-se la persoanele despăgubite în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007), și reclamantul are dreptul să primească același gen de despăgubiri, motiv pentru care, omologând raportul de expertiză întocmit, a obligat statul român prin Ministerul Finanțelor Publice și Banca la plata în solidar a sumei depuse de reclamant la C.E.C., actualizată cu indicele de inflație.

14. Într-o altă cauză instanța a apreciat că, deși Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 156/2007 nu reglementează în mod expres situația libretelor deținute de reclamant (produse de economisire cu dobândă și câștiguri), acest act normativ se poate aplica și în speța dedusă judecătii, considerând că există similitudine între un libret de economii (cazul reclamantului) și contul special reglementat de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 156/2007, în care se depunea suma de 70.000 ROL, reprezentând prețul integral al unui autoturism Dacia.

Pentru a stabili valoarea actuală a depozitelor reclamantului au fost însușite concluziile unui raport de expertiză efectuat în cauză, care a utilizat metodologia de actualizare a sumelor reglementată de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 156/2007. Chiar dacă acest act normativ nu reglementează în mod expres situația depozitelor de tipul celor deținute de apelant, ci pe cea a libretelor ce au avut ca obiect achiziția de autoturisme, instanța a apreciat că el se poate aplica în speță, având în vedere că și acest tip de libret - pentru achiziționarea de autoturisme - are același regim juridic cu libretele deținute de reclamant, respectiv al unui depozit neregulat.

În ceea ce privește perceperea de către intimata C.E.C. Bank - S.A. a comisionului de administrare lunară începând cu anul 2005, s-a apreciat că această operațiune a fost efectuată cu nerespectarea condițiilor legale, atâta vreme cât deponentul nu a fost înștiințat în niciun mod despre acest comision și nu a consimțit la plata lui.

15. Într-o altă cauză instanța a considerat că reclamantului, persoană fizică deținătoare de librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme, i se cuvine să primească de la pârâta C.E.C. Bank - S.A. suma depusă pe instrumentele de economisire, actualizată cu indicele de inflație la care se adaugă dobânda legală pentru perioada 1 ianuarie 1996-9 mai 2016.

V. Jurisprudența Curții Constituționale

16. În urma verificărilor efectuate se constată că instanța de contencios constituțional s-a pronunțat în repetate rânduri asupra constituționalității dispozițiilor art. 969 din Codul civil din 1864, respingând excepțiile de neconstituționalitate formulate.

17. Astfel, răspunzând criticii potrivit căreia textul de lege este în contradicție cu dispozițiile constituționale care conferă Parlamentului rolul de unică autoritate legiuitoare a statului, deoarece permite unor persoane fizice sau juridice să încheie convenții care au putere de lege, Curtea Constituțională a reținut că încheierea unei convenții, fiind guvernată de principiul libertății contractuale, părțile unui contract pot să determine, prin voința lor, clauzele contractuale și efectele pe care acestea urmează să le producă. Convenția astfel încheiată se impune părților întocmai ca și legea, având caracter obligatoriu, iar nu facultativ. Prevederea legală criticată nu pune în discuție rolul Parlamentului de unică autoritate legiuitoare, ci se referă la principiul pacta sunt servanda, privitor la forța obligatorie a convențiilor civile, care trebuie să se circumscrie legii, ca act normativ emis de autoritatea legiuitoare (deciziile nr. 766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 549 din 3 august 2011, nr. 1.531 din 15 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 850 din 30 noiembrie 2011, nr. 313 din 29 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 370 din 31 mai 2012, nr. 296 din 23 mai 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 384 din 27 iunie 2013 etc.).

18. Curtea Constituțională nu a fost învestită cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1604 și 1618 din Codul civil din 1864.

19. Referitor la Legea nr. 348/2004, doar dispozițiile art. 5 alin. (5) din acest act normativ au făcut obiectul controlului de constituționalitate, excepția cu acest obiect fiind respinsă de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 701 din 29 noiembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 259 din 13 aprilie 2017.

20. În ceea ce privește Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 156/2007, Curtea Constituțională a fost sesizată cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 alin. (1) din acest act normativ, excepție care a fost respinsă prin Decizia nr. 168 din 26 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 391 din 20 mai 2019, relevante fiind paragrafele 18-27, redactate în continuare: "18. Pe de altă parte, distinct de acest instrument autonom de economisire, potrivit pct. 2 din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1.187/1962, publicată în Colecția de hotărâri și dispoziții ale Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române, anul XI, nr. 37 din 3 decembrie 1962, abrogată prin articolul unic din Hotărârea Guvernului nr. 735/1997 privind declararea ca abrogate a unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 323 din 24 noiembrie 1997, a mai fost reglementat un alt tip de contract de depozit neregulat, denumit «Libret de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme», la care se acorda o dobândă de 4% pe an, din care 2% se atribuia cu titlu de dobândă depunătorilor, iar 2% se folosea de C.E.C. pentru constituirea unui fond de câștiguri în autoturisme, câștiguri atribuite pe bază de tragere la sorți. 19. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorii acesteia invocă încălcarea principiului constituțional al egalității în drepturi, fiind nemulțumiți de faptul că în obiectul de reglementare al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007 nu au intrat și depozitele constituite la Casa de Economii și Consemnațiuni (C.E.C.), în vederea economisirii, respectiv acele depozite purtătoare de dobândă, acordată anual, o parte sub formă de numerar, iar altă parte utilizată pentru constituirea fondului de câștiguri în autoturisme, acordate prin trageri la sorți, organizate la fiecare scadență a dobânzii, potrivit art. 2 din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1.187/1962, anterior menționată (libretele de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme). 20. Analizând aceste susțineri, Curtea reține că, deși cele două categorii de librete de economisire (libretul de economii constituit în vederea achiziționării de autoturisme, respectiv libretul de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme) aveau aceeași natură juridică, fiind contracte de depozit neregulat, constituite în scop de economisire, totuși acestea generau situații juridice diferite pentru deponenți. Astfel, în cazul depozitului constituit în vederea achiziționării de autoturisme, deponentul nu putea retrace suma

depusă, în caz contrar pierzând dreptul de prioritate pe lista viitorilor cumpărători. Așadar, în acest caz, depozitul devenea scadent doar când se constituia suma necesară achiziționării unui autoturism, respectiv la finalul perioadei contractuale. În acest sens, și în prezent actul normativ criticat menține condiția neafectării soldului inițial [art. 1 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 156/2007], respectiv de a nu fi fost efectuate retrageri din contul curent constituit cu acest scop. 21. Pe de altă parte, în cazul depozitelor cu dobândă și câștiguri în autoturisme, acestea urmau regimul juridic al unor depozite cu dobândă, cu posibilitatea retragerii sumei inițiale, precum și a dobânzii, la fiecare termen de scadență, iar câștigurile în autoturisme erau doar un efect al elementului aleatoriu - tragerea la sorți, care se adăuga la contractul de depozit neregulat. 22. Curtea reține faptul că, deși un procent din dobândă se atribuia depunătorilor, iar alt procent se folosea de către C.E.C. pentru constituirea fondului de câștiguri în autoturisme, aceasta nu justifică instituirea aceluiași tratament juridic. Cele două categorii de deponenți se găseau în situații juridice diferite, generate de utilizarea unor instrumente financiare diferite, respectiv, pe de o parte, un depozit cu dobândă, cu posibilitatea retragerii întregii sume de bani economisite, la fiecare scadență a dobânzii, iar câștigul unui autoturism, prin tragere la sorți, fiind doar un avantaj al acestui tip de depozit (situație în care se regăsesc autorii excepției de neconstituționalitate). Pe de altă parte, exista depozitul al cărui scop era achiziționarea de autoturisme, scop ce era atins doar când depozitul devenea scadent, prin economisirea sumei necesare achiziționării autoturismului, fără posibilitatea retragerii soldului sau a dobânzii pe perioada derulării contractului de depozit (ipoteza de reglementare a actului normativ criticat). 23. Astfel, Curtea reține că situația juridică diferită este de natură a justifica opțiunea diferită de reglementare a legiuitorului. În sensul jurisprudenței Curții Constituționale, principiul egalității în fața legii presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite. De aceea, acest principiu nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune soluții diferite pentru situații diferite. În consecință, un tratament diferit nu poate fi doar expresia aprecierii exclusive a legiuitorului, ci trebuie să se justifice rațional, în respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice. De asemenea, în jurisprudența Curții s-a mai reținut că art. 16 din Constituție vizează egalitatea în drepturi între cetățeni în ceea ce privește recunoașterea în favoarea acestora a unor drepturi și libertăți fundamentale, nu și identitatea de tratament juridic asupra aplicării unor măsuri, indiferent de natura lor. În felul acesta se justifică nu numai admisibilitatea unui regim juridic diferit față de anumite categorii de persoane, dar și necesitatea lui, iar principiul egalității în drepturi nu înseamnă eo ipso aplicarea aceluiași regim juridic unor situații care, prin specificul lor, sunt diferite (a se vedea, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 53 din 19 februarie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 224 din 3 aprilie 2002, Decizia nr. 139 din 19 noiembrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 7 din 20 ianuarie 1997, sau Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010). În același sens este și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, prin care s-a statuat că art. 14 - Interzicerea discriminării cuprins în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale nu interzice unui stat membru să trateze unele grupuri diferit pentru a îndrepta «inegalitățile de fapt» dintre acestea, deoarece statul contractant beneficiază de o amplă marjă de apreciere când evaluează dacă și în ce măsură diferențele în situații similare justifică un tratament diferit, Convenția lăsând statului contractant o astfel de marjă de apreciere în domeniul măsurilor economice sau de strategie socială (a se vedea, în acest sens, decizia cu privire la Cererea nr. 13.902/11, introdusă de Ionel Panfile împotriva României, paragraful 27, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 315 din 11 mai 2012). 24. Astfel, aplicând aceste considerente de principiu în prezenta cauză, având în vedere faptul că regimul juridic al celor două contracte de depozit neregulat era diferit, Curtea reține că instituirea cadrului legal care să permită persoanelor fizice care au efectuat depuneri de sume la C.E.C., în vederea achiziționării de autoturisme, de a beneficia de restituirea sumelor astfel constituite intră în competența de legiferare a legiuitorului, acesta fiind liber să stabilească condițiile de acordare a despăgubirilor pentru astfel de depozite. 25. Pentru aceleași considerente, în cauză nu poate fi reținută încălcarea dispozițiilor art. 44 alin. (2) teza a doua privind garantarea și ocrotirea în mod egal a proprietății private. De altfel, în sensul

jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, din prevederile art. 1 - Protecția proprietății, cuprins în Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, nu se deduce o obligație generală a statului de a menține, printr-o indexare sistematică, puterea de cumpărare a sumelor depuse la bănci sau la organisme internaționale, iar prevederile art. 1 din același protocol nu se referă la dreptul de a deveni proprietarul unui bun (a se vedea decizia cu privire la Cererea nr. 34.746/97, introdusă de Asociația pentru protecția cumpărătorilor de autoturisme și alții împotriva României). De asemenea dispozițiile art. 53 din Constituție nu au incidență în cauză. 26. În ceea ce privește invocarea prevederilor constituționale cuprinse în art. 21 - Accesul liber la justiție, în motivarea excepției de neconstituționalitate nu se arată, în mod concret, în ce constă contrarietatea dintre aceste prevederi constituționale și textul de lege criticat, astfel încât critica de neconstituționalitate nu poate fi reținută, Curtea Constituțională neputându-se substitui autorului excepției în formularea unor critici de neconstituționalitate, cu atât mai mult cu cât prevederile constituționale invocate nu susțin prin ele însele neconstituționalitatea textelor de lege criticate (a se vedea în acest sens Decizia nr. 1.313 din 4 octombrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 12 din 6 ianuarie 2012). 27. De altfel, Curtea mai reține că nemulțumirea autorilor excepției vizează strict opțiunea legiuitorului de circumstanțiere a sferei de cuprindere a beneficiarilor de despăgubiri bănești, pentru depozitele constituite la Casa de Economii și Consemnațiuni C.E.C. - S.A., până la data de 15 februarie 1992, aspect care excedează controlului de constituționalitate. Așa cum a reținut în jurisprudența sa, Curtea Constituțională nu își poate asuma rolul de a crea sau de a modifica o normă juridică spre a îndeplini rolul de legislator pozitiv și nici nu se poate substitui legiuitorului pentru adăugarea altor prevederi la cele instituite, în temeiul art. 2 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, potrivit căruia Curtea Constituțională se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată, fără a putea modifica sau completa prevederile supuse controlului."

VI. Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

21. Procurorul general consideră că prima orientare jurisprudențială este în litera și spiritul legii.

22. Titularii libretelor de economii cu dobânzi și câștiguri în autoturisme reglementate de art. 2 din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1.187/1962 au dreptul la restituirea de către C.E.C. Bank - S.A. a sumelor depuse și a dobânzii aferente acestora potrivit art. 1604 teza a doua și art. 1618 din Codul civil din 1864, la valoarea denominată, conform Legii nr. 348/2004, și în quantumul rezultat după scăderea comisionului de administrare perceput de C.E.C. începând cu luna august 2005, indiferent de evoluția ratei inflației între momentul emiterii libretelor și cel al restituirii sumelor. În aceste situații nu sunt aplicabile prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007.

23. Potrivit dispozițiilor pct. 14 alin. (1) lit. a) din Statutul C.E.C., aprobat prin Decretul nr. 371/1958 privind organizarea și funcționarea Casei de Economii și Consemnațiuni, publicat în Buletinul Oficial nr. 32 din 19 august 1958, Casa de Economii și Consemnațiuni "primește de la cetățeni depuneri de bani pe librete de economii, pe obligațiuni C.E.C. și alte forme de economisire". De asemenea, conform pct. 21 din Statut, "pentru sumele depuse, Casa de Economii și Consemnațiuni a Republicii Populare Române plătește titularilor dobânzi anuale sau câștiguri" [alin. (1)], quantumul dobânzilor fiind stabilit de Consiliul de Miniștri [alin. (2)], iar quantumul câștigurilor de către Casa de Economii și Consemnațiuni, "în limita sumelor corespunzătoare dobânzii legale și a sumelor încasate la operațiunile efectuate pe diferite forme de economisire" [alin. (3)]. În fine, potrivit pct. 17 alin. (1) și pct. 4 din statut, sumele depuse la Casa de Economii și Consemnațiuni "se restituie la cererea titularilor" și "sunt garantate de stat".

Această soluție s-a menținut și după reorganizarea C.E.C. prin Legea nr. 66/1996 privind reorganizarea Casei de Economii și Consemnațiuni din România în societate bancară pe acțiuni, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 66/1996), în societate bancară pe acțiuni; astfel, conform art. 5 alin. (1) din Statutul Casei de Economii și Consemnațiuni din 1 octombrie 1996, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 888/1996: "C.E.C. funcționează ca bancă de economii, având ca principal obiect de activitate atragerea, păstrarea și fructificarea economiilor

bănești în lei și în valută ale populației (...)."

Potrivit art. 17-26 din statut:

(i) depunerile populației la C.E.C. "au caracter voluntar și se primesc cu respectarea strictă a principiului liberului consimțământ al depunătorilor" [art. 17 alin. (1)] și "pot îmbrăca atât formă materializată (librete de economii, obligațiuni, certificate de economii, de depunere și altele similare), cât și dematerializată (conturi curente personale, de depozit)" [art. 18 alin. (2)];

(ii) instrumentele de economisire emise de C.E.C. în contrapartida preluării disponibilului bănesc "au înscrisă (...) o valoare nominală exprimată în formă bănească, negociabilă sau nu, purtătoare de dobândă sau nu, după cum se stabilește de C.E.C. prin condițiile de emisiune a fiecărui tip de instrument de economisire" [art. 18 alin. (3)];

(iii) "rata dobânzii pe fiecare instrument de economisire și modul de acordare a acesteia, în numerar sau sub formă de câștiguri, se stabilesc de către Consiliul de administrație al C.E.C. (...) în limita fondului constituit din dobânzile totale sau parțiale ce se acordă la depunerile pe fiecare instrument de economisire" [art. 20 alin. (1)];

(iv) sumele depuse, precum și dobânzile și câștigurile cuvenite pentru acestea "sunt garantate de stat" și "se restituie oricând, la cererea titularilor sau a reprezentanților legali ai acestora", dreptul de creanță asupra sumelor depuse, dobânzilor și câștigurilor fiind imprescriptibil (art. 24).

Întrucât, potrivit prevederilor mai sus menționate, raporturile între C.E.C. și titularii libretelor de economii cu dobânzi și câștiguri în autoturisme sunt specifice unui contract de depozit având ca obiect bunuri fungibile, odată cu emiterea libretului de economii C.E.C. a devenit proprietarul disponibilului bănesc pe care l-a preluat în depozit, fiind obligat să restituie titularului libretului - oricând, la cererea acestuia - exact suma pe care a primit-o, indiferent de creșterea sau deprecierea valorii ei, precum și dobânda aferentă prevăzută pentru acest instrument de economisire.

24. În același sens sunt și dispozițiile art. 1604 teza a doua din Codul civil din 1864, în vigoare la data emiterii libretelor, care, consacrand principiul nominalismului monetar, stabilesc că "un depozit de bani, când depozitarul, conform art. 1602, făcuse întrebuințare de dânsul, trebuie să se restituie în acele monede în care s-a făcut, atât în cazul de sporire, cât și în acela de scădere a valorii lor".

25. Așadar, în considerarea acestor prevederi legale, C.E.C. Bank - S.A. nu are obligația de a asigura - prin indexarea lor cu rata inflației - menținerea puterii de cumpărare a disponibilităților bănești pe care le-a atras prin emiterea de librete de economii cu dobânzi și câștiguri în autoturisme, efectele denominării operate prin Legea nr. 348/2004 și ale fenomenului inflaționist asupra puterii de cumpărare urmând a fi suportate de către titularii acestor librete.

26. În acest sens trebuie observată și precizarea cuprinsă în considerentele Hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului din 10 iulie 2001 asupra Cererii nr. 34.746/1997 în Cauza privind Asociația și Liga pentru Protecția Cumpărătorilor de Autoturisme ș.a. împotriva României: "Cu privire la faptul că reclamantul se plâng despre faptul că puterea de cumpărare a economiilor lor a scăzut ca urmare a inflației, Curtea consideră că din prevederile art. 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție nu se deduce o obligație generală pentru stat de a menține, printr-o indexare sistematică, puterea de cumpărare a sumelor depuse la bănci sau la organisme financiare (Comisia Europeană, DH X. împotriva Germaniei nr. 8.724/79, 6.3.80, DR 20, p. 226).

Cu privire la imposibilitatea pentru reclamantul de a achiziționa un autoturism datorită deprecierei puternice a sumei depuse în cont, Curtea reafirmă faptul că art. 1 nu se referă la dreptul de a deveni proprietarul unui bun (Comisia Europeană, D.H. Kuczynska împotriva Poloniei, nr. 25.696/1994, 10.9.97, nepublicată, și Comisia Europeană, D.H. Rudzinska împotriva Poloniei, hotărârea din 7 septembrie 1999, nepublicată)."

27. În fine, întrucât comisionarea activității de administrare a conturilor s-a realizat de către C.E.C. în temeiul art. 4 alin. (2) din Legea nr. 66/1996, fiind justificată prin faptul că această activitate presupune anumite cheltuieli, ce cad în sarcina deponentului, conform art. 1618 din Codul civil din

1864, titularii libretelor au dreptul la restituirea sumei depuse împreună cu dobânda aferentă, în cuantumul rezultat după scăderea comisionului de administrare perceput de C.E.C. Bank - S.A.

28. Prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007 nu sunt incidente în cauzele privind libretele C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme (nici sub aspectul îndreptățirii deținătorilor de librete la despăgubiri prin titluri de stat până la concurența valorică determinată potrivit prevederilor ordonanței, nici sub aspectul posibilității utilizării metodei de calcul al valorii despăgubirilor), deoarece acestea sunt produse bancare diferite de depozitele constituite în vederea achiziționării unui autoturism în considerarea expresă a căroră ordonanță a fost emisă. Dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007 sunt incidente exclusiv în cazul depozitelor constituite la C.E.C. în vederea achiziționării de autoturisme și nu pot fi aplicate prin analogie în cazul libretelor de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme.

Această voință a legiuitorului este clar exprimată atât în preambulul, cât și în prevederile ordonanței (art. 1, art. 1¹ și art. 1³) și se explică prin diferențele existente între cele două instrumente de economisire; astfel, în cazul libretelor de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme, titularul libretului urmărește obținerea unei dobânzi pentru suma depusă (scop ce este atins cu fiecare termen de scadență a dobânzii), iar dobândirea autoturismului constituie "un câștig" obținut prin tragere la sorți (comportând deci un element aleatoriu); în schimb, în cazul depozitelor constituite în vederea achiziționării de autoturisme, prin constituirea depozitului la C.E.C., deponentul vizează achiziționarea unui autoturism, scop care este atins numai atunci când acumulează în cont suma reprezentând prețul acestuia.

29. De asemenea nici principiul nediscriminării nu poate justifica aplicarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007 în ipoteze neprevăzute în cuprinsul său, căci, după cum s-a statuat în jurisprudența Curții Constituționale (Decizia nr. 818 din 3 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 537 din 16 iulie 2008), în considerarea principiului separației puterilor în stat, instanțele judecătorești nu au competența de a desființa norme juridice instituite prin lege, pe care le consideră discriminatorii, și de a crea în locul acestora alte norme sau de a le substitui cu norme cuprinse în alte acte normative, neavute în vedere de legiuitor sau inaplicabile în cazurile deduse judecătii.

30. Totodată, tratamentul juridic diferit este justificat în mod obiectiv și rezonabil de natura și efectele diferite ale celor două instrumente de economisire și nu constituie o măsură discriminatorie contrară art. 16 alin. (1) din Constituție.

31. La data de 12 septembrie 2019, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, după întocmirea raportului asupra recursului în interesul legii, a depus câteva precizări cu privire la sesizarea formulată.

32. În esență, s-a arătat că soluționarea problemei de drept presupune a se răspunde întrebării dacă, față de prevederile Codului civil din 1864, aplicabile față de data constituirii depozitelor, luându-se în considerare, pe de o parte, efectele rezultate din denominarea monedei naționale și din comisionarea activității de administrare a conturilor realizate de C.E.C. - S.A. în temeiul art. 1618 din Codul civil din 1864 - a cărei aplicare particulară o constituie art. 4 alin. (2) din Legea nr. 66/1996, precum și dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007, pe de altă parte, există sau nu în sarcina C.E.C. Bank - S.A. și a statului român o obligație de despăgubire a titularilor acestor librete și în ce limite.

33. Totodată, s-a menționat că și în alte situații în care formularea titularului sesizării cu privire la obiectul recursului în interesul legii a fost una generică, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii a procedat la reformularea problemei de drept și fie a indicat în dispozitivul hotărârii pronunțate dispozițiile legale supuse interpretării, fie a statuat generic asupra problemei de drept.

34. În sfârșit, procurorul general, referitor la oportunitatea soluționării problemei de drept sesizate, a învederat instanței supreme că din relațiile comunicate de C.E.C. Bank - S.A., prin Adresa nr.

B/2471 din 10 septembrie 2019 (pe care a anexat-o precizărilor), rezultă că: (1) în evidențele băncii există un număr de 33.039 de librete cu dobândă și câștiguri în autoturisme și (2) în prezent, pe rolul instanțelor judecătorești se află un număr de 101 cauze având ca obiect pretenții izvorâte din instrumentele de economisire de natura celor invocate în sesizarea de față, dosare aflate în diferite stadii procesuale și în care au calitatea de reclamanți 574 de titulari de librete, iar în 3 cauze colective acțiunile au fost formulate de 113, 212 și respectiv 118 reclamanți.

VII. Opinia judecătorilor-raportori

35. Constatând îndeplinite condițiile privind admisibilitatea recursului în interesul legii, judecătorii-raportori au apreciat că, în soluționarea cererilor formulate de către titularii de librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme, având ca obiect obligarea C.E.C. Bank - S.A. și a statului român la restituirea sumelor depuse și a dobânzii aferente, actualizate cu indicele de inflație, nu sunt aplicabile dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007.

VIII. Înalta Curte de Casație și Justiție

36. Examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii-raportori și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, reține următoarele:

VIII.1. Asupra admisibilității recursului în interesul legii

37. Verificând regularitatea investiției, prin prisma dispozițiilor art. 514 din Codul de procedură civilă, se constată că această condiție legală este îndeplinită în ceea ce privește titularul sesizării, acesta fiind procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte Casație și Justiție.

38. Este îndeplinită și condiția privind respectarea cerințelor de ordin formal prevăzute de prevederile art. 515 din Codul de procedură civilă, date fiind anexele memoriului de recurs în interesul legii din care rezultă că practica neunitară se identifică la nivelul mai multor curți de apel din țară.

39. În ceea ce privește obiectul recursului în interesul legii se constată că dispozițiile art. 514 din Codul de procedură civilă stabilesc că, pentru realizarea scopului acestui mijloc de unificare a practicii judiciare, menit a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii, Înalta Curte de Casație și Justiție va fi sesizată în vederea pronunțării asupra unor probleme de drept soluționate diferit de instanțele judecătorești.

40. Înalta Curte de Casație și Justiție observă că, prin promovarea prezentului recurs în interesul legii, a fost sesizată cu solicitarea de a se stabili "existența și întinderea dreptului titularilor de librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme de a obține din partea C.E.C. Bank - S.A. și a statului român despăgubiri pentru sumele depuse pe aceste mijloace de economisire, despăgubiri constând în restituirea sumelor depuse și a dobânzii aferente, actualizate în raport cu indicele inflației".

41. Totodată, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în cuprinsul precizărilor depuse la 12 septembrie 2019, a arătat că soluționarea problemei de drept sesizate presupune a se răspunde întrebării dacă, față de prevederile Codului civil din 1864, aplicabile față de data constituirii depozitelor, luându-se în considerare, pe de o parte, efectele rezultate din denominarea monedei naționale și din comisionarea activității de administrare a conturilor realizate de C.E.C. - S.A. în temeiul art. 1618 din Codul civil din 1864 - a cărui aplicare particulară o constituie art. 4 alin. (2) din Legea nr. 66/1996, precum și dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007, pe de altă parte, există sau nu în sarcina C.E.C. Bank - S.A. și a statului român o obligație de despăgubire a titularilor acestor librete și în ce limite.

42. În accepțiunea art. 514 din Codul de procedură civilă, premisa esențială a declanșării unui recurs în interesul legii o constituie soluționarea diferită a unei probleme de drept de către instanțele judecătorești, prin hotărâri definitive, iar scopul acestui mecanism este acela de asigurare a interpretării și aplicării unitare a legii în practica judiciară.

43. Din analiza conținutului art. 514 și următoarele din Codul de procedură civilă nu rezultă că aceste norme impun cerința ca problema de drept soluționată diferit de instanțe să decurgă exclusiv din interpretarea și aplicarea diferită a unui text de lege, întrucât conceptul de "problemă de drept" este mai cuprinzător decât atât.

44. Printr-o constantă jurisprudență a Înaltei Curți de Casație și Justiție în cadrul mecanismelor de unificare s-a reținut că noțiunea de "problemă de drept" (în ceea ce privește recursul în interesul legii) și cea de "chestiune de drept" (în contextul hotărârilor prealabile) pot presupune nu numai clarificarea unei norme juridice echivoce sau susceptibile de mai multe sensuri, ci, în egală măsură, permit, de exemplu: stabilirea unei concluzii ce se impune din coroborarea unor norme juridice, prin aplicarea corespunzătoare a regulilor de interpretare; a se decide dacă o normă juridică mai este în vigoare sau nu, ca efect al unor modificări sau evenimente legislative succesive, în absența unei abrogări exprese; identificarea efectelor legale ale unor decizii pronunțate de instanța de contencios constituțional; statuarea cu privire la incidența unei norme de drept într-o anumită categorie de cauze, având un anumit obiect; clarificarea raportului dintre două norme pe baza categoriilor de normă generală/normă specială și prioritatea incidenței normei speciale etc.

45. În sensul celor anterior menționate au fost pronunțate, spre exemplu, deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, și anume: Decizia nr. 3 din 22 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 195 din 2 martie 2018, paragraful 46; Decizia nr. 4 din 14 ianuarie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 132 din 19 februarie 2019, paragrafele 56-57; deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, respectiv Decizia nr. 18 din 5 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 801 din 28 octombrie 2015, paragraful 41; Decizia nr. 12 din 19 septembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 789 din 7 noiembrie 2011, etc.

46. Se constată însă că obiectul prezentului recurs în interesul legii, astfel cum a fost formulat și precizat (în limitele sesizării inițiale), nu surprinde sursa reală a practicii neunitare în litigiile în care titularii unor librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme, întemeindu-se pe dispozițiile Codului civil din 1864 în materia contractului de depozit, dar și pe prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007, au solicitat în instanță, în contradictoriu cu C.E.C. Bank - S.A. și cu statul român, reprezentat prin Ministerul Finanțelor Publice, restituirea sumelor depuse și a dobânzii aferente, actualizate cu indicii de inflație.

47. Așa cum reiese din analiza anexelor recursului în interesul legii și din detaliile prezentate pentru ilustrarea orientărilor jurisprudențiale divergente, problema de drept soluționată diferit de către instanțe nu a constat în stabilirea existenței și întinderii dreptului titularilor de librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme de a obține din partea C.E.C. Bank - S.A. și a statului român despăgubiri pentru sumele depuse pe aceste mijloace de economisire, despăgubiri constând în restituirea sumelor depuse și a dobânzii aferente, actualizate în raport cu indicii de inflație, ci în temeiul juridic aplicabil pentru soluționarea cererilor cu obiectul menționat, temei juridic identificat în mod neunitar de către instanțe.

48. Existența sau inexistența dreptului reclamanților de a fi despăgubiți ori, dacă este cazul, întinderea acestor despăgubiri nu reprezintă decât consecința aplicării la speță a normei sau a normelor de drept incidente și este rezultatul activității jurisdicționale nemijlocite a instanțelor în procesul de aplicare a legii, așadar, de înfăptuire a justiției.

49. Se constată însă că o atare statuare nu presupune dezlegarea unei probleme de drept (obiectul valabil al unui recurs în interesul legii), ci reprezintă însăși soluționarea cauzei, ceea ce intră în competența exclusivă a instanțelor învestite cu soluționarea cauzelor cu un astfel de obiect.

50. Astfel, unele instanțe, în orientarea jurisprudențială majoritară, au făcut aplicarea dispozițiilor dreptului comun, respectiv a normelor din Codul civil din 1864 privitoare la contractul de depozit neregulat, cu luarea în considerare a efectelor Legii nr. 348/2004 și cu deducerea comisionului de

administrare a contului, stabilit prin Circulara aprobată în ședința Comitetului de direcție al C.E.C. din 3 august 2005.

51. În orientările jurisprudențiale minoritare, instanțele au făcut aplicarea prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007, prin analogie sau ca efect al principiului nediscriminării, extinzând domeniul de aplicare a acestei legi speciale la alte situații neavute în vedere de legiuitor la adoptarea ei; alte instanțe, pentru admiterea unor astfel de cereri, au apreciat că, la fiecare dată a depunerilor, între reclamant și pârâtă s-au născut raporturi juridice contractuale de depozit și mandat care, potrivit art. 969 din Codul civil din 1864, reprezintă legea părților și pe care acestea trebuie să le execute cu bună-credință (raționament care pare a indica o judecată în echitate și care nu este de natură a susține în mod consistent soluțiile pronunțate).

52. În consecință, se constată că practica judiciară neunitară a fost generată de regulile de drept aplicate sau de identificarea de către instanțe a temeiului juridic incident în aceste cauze, în exercitarea prerogativei judecătorului reglementate de art. 22 alin. (4) din Codul de procedură civilă, potrivit căruia: "Judecătorul dă sau restabilește calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecării, chiar dacă părțile le-au dat o altă denumire. În acest caz judecătorul este obligat să pună în discuția părților calificarea juridică exactă."

53. În aceste condiții, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii constată că se impune recalificarea obiectului recursului în interesul legii, în sensul de a se stabili dacă sunt incidente sau nu dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007 în soluționarea acțiunilor formulate de către titularii de librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme, având ca obiect obligarea C.E.C. Bank - S.A. și a statului român la plata unor despăgubiri constând în restituirea sumelor depuse și a dobânzii aferente, actualizate cu indicele de inflație.

54. Recalificarea obiectului recursului în interesul legii este susținută de o bogată jurisprudență a instanței supreme în cadrul acestui mecanism de unificare (spre exemplu, în materie civilă: Decizia nr. 9 din 25 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 526 din 15 iulie 2015; Decizia nr. 18 din 5 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 801 din 28 octombrie 2015, paragrafele 34, 35 și 37; Decizia nr. 2 din 30 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 175 din 10 martie 2017; Decizia nr. 16 din 18 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 924 din 24 noiembrie 2017; Decizia nr. 12 din 14 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 570 din 6 iulie 2018, paragraful 23; Decizia nr. 18 din 1 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 965 din 14 noiembrie 2018, etc.).

55. Totodată, se reține că soluționarea acestei sesizări este și oportună, având în vedere datele statistice comunicate la dosar de către procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, ca urmare a precizărilor solicitate de acesta de la C.E.C. Bank - S.A.; astfel, în evidențele băncii există încă un număr de 33.039 de librete cu dobândă și câștiguri în autoturisme și, pe de altă parte, în prezent, pe rolul instanțelor judecătorești se află un număr de 101 cauze având ca obiect pretenții izvorâte din instrumentele de economisire de natura celor invocate în sesizarea de față, dosare aflate în diferite stadii procesuale și în care au calitatea de reclamant 574 de titulari de librete, iar în 3 cauze colective acțiunile au fost formulate de 113, 212 și, respectiv, 118 reclamant.

56. Pentru toate aceste considerente, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii constată că prezenta sesizare întrunește condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 514 din Codul de procedură civilă.

VIII.2. Asupra fondului recursului în interesul legii

57. Orientarea jurisprudențială majoritară este cea care a dat o corectă calificare cererilor cu care instanțele au fost învestite, procedând la soluționarea acestora pe baza dispozițiilor dreptului comun - dispozițiile Codului civil din 1864, iar nu prin aplicarea prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007.

58. Prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1.187/1962 au fost introduse libretele de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme în valoare de 5.000 lei (ROL) ca instrumente de economisire emise de C.E.C. în contrapartida preluării disponibilului bănesc al depunătorilor. Funcționând ca o bancă, atât potrivit statutului inițial aprobat prin Decretul nr. 371/1958, cât și Legii de reorganizare nr. 66/1996, raporturile dintre C.E.C. (în prezent C.E.C. Bank - S.A.) și titularii libretelor de economii îmbrăcau forma unor contracte de depozit având ca obiect bunuri fungibile. În schimbul folosinței banilor, care deveneau proprietatea băncii, C.E.C. suporta plata unei dobânzi, procentul acesteia suferind modificări după anul 1990, fără a depăși nivelul procesului inflaționist al perioadei imediat următoare schimbării regimului politic și economic.

59. Potrivit dispozițiilor pct. 17 alin. (1) din Statutul C.E.C. aprobat prin Decretul nr. 371/1958, în vigoare la data constituirii unor asemenea depozite, în concordanță cu dispozițiile art. 1616 din Codul civil din 1864, restituirea sumelor în numerar și a dobânzilor se realiza oricând, la cererea deponenților.

60. Totodată, în baza dispozițiilor art. 1604 alin. (2) din Codul civil din 1864, care consacră principiul nominalismului monetar, C.E.C. era ținut să restituie suma pe care a primit-o în aceeași monedă, indiferent de creșterea sau scăderea valorii acesteia.

61. Prin aplicarea prevederilor Legii nr. 348/2004, începând cu 1 iulie 2005, sumele neretrase de pe asemenea instrumente au fost convertite în noua unitate monetară, potrivit proporției 10.000 lei vechi (ROL) pentru 1 leu nou (RON). Ca urmare a acestei denominări, intervenită pe cale legislativă și intens mediatizată în perioada anterioară, valoarea în RON a sumelor depuse pe aceste librete C.E.C., a căror valoare inițială era de 5.000 ROL, s-a diminuat considerabil, devenind chiar derizorie.

62. În baza Circularei C.E.C. nr. 48 din 5 martie 2004, în cazul produselor bancare a căror valoare nominală era mai mică de 10 RON și pe care nu au fost efectuate operațiuni de depunere/restituire timp de un an, valoarea soldului existent urma a se vira într-un cont colector, din care erau permise doar operațiuni de lichidare a produselor bancare inactive. Începând cu 3 august 2005, în conformitate cu dispozițiile circularei aprobate în ședința Comitetului de Direcție al C.E.C. din acea dată, pentru produsele de economisire inactive înregistrate în conturile colectoare deschise la sucursale, conturile urmau a fi debitate lunar cu valoarea comisionului de 0,1 RON până când valoarea comisionului datorat era egală cu soldul contului, când intervenea închiderea contului.

63. În urma acestei evoluții, deponenții care nu și-au valorificat dreptul de retragere a sumelor de bani anterior devalorizării monedei naționale ca urmare a procesului inflaționist (în ciuda sistării tragerilor la sorți organizate pentru desemnarea câștigătorilor unor autoturisme și a dobânzii neatractive), anterior denominării monedei și acumulării unei valori a comisioanelor peste valoarea soldului, au înregistrat acțiuni pe rolul instanțelor urmărind plata de către C.E.C. Bank - S.A. și statul român prin Ministerul Finanțelor a unor despăgubiri reprezentând actualizarea sumelor depuse în contul unor asemenea instrumente financiare.

64. Lecturând considerentele hotărârilor judecătorești atașate memoriului de recurs se poate concluziona că reclamantii au urmărit plata cu titlu de despăgubiri a sumelor depuse, actualizate cu rata inflației sau cu indicii prețurilor de consum, și, fără a preciza natura raporturilor juridice dintre părțile în litigiu, au indicat drept teme juridice al pretențiilor dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007, în multe dintre acțiuni propunând modul de calcul al despăgubirilor reglementat în acest act normativ.

65. Or, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 156/2007 este o lege cu caracter reparator, prin care legiuitorul a urmărit acordarea efectivă a despăgubirii pentru o anumită categorie de subiecți, respectiv persoanele fizice care au constituit depozite la Casa de Economii și Consemnațiuni (C.E.C. - S.A.) în vederea achiziționării de autoturisme. Rațiunea pentru care legiuitorul a optat pentru o asemenea măsură, precum și istoricul litigiilor purtate anterior sunt irelevante, în condițiile în care categoria persoanelor beneficiare este expres delimitată, iar reclamantii din litigiile

generatoare de practică neunitară, sesizată prin prezentul recurs în interesul legii, nu fac parte din aceasta.

66. Atât legislația în vigoare la data constituirii, cât și reglementările ulterioare au făcut diferența între depunerile realizate în vederea cumpărării unui autoturism Dacia și situația libretelor C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme, acestea constituind produse bancare cu finalitate diferită.

67. Orice încercare de identificare a unor asemănări între cele două situații pentru obținerea unui tratament reparator similar nu poate avea finalitate pe cale judiciară, cât timp limitele aplicării actului normativ au fost expres determinate prin opțiunea legiuitorului.

68. Având în vedere că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 156/2007 este un act normativ special, dispozițiile sale se interpretează restrictiv, normele juridice speciale fiind de strictă interpretare și aplicare.

69. Nu este lipsit de utilitate a se constata că, în considerarea acestei situații, s-a încercat promovarea unui proiect legislativ pentru despăgubirea persoanelor fizice care au constituit la C.E.C. depozite de tipul libretelor de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme (PL-x nr. 327/2009), proiect respins însă de Camera Deputaților la data de 16 septembrie 2009.

70. De asemenea, nu se justifică invocarea unui tratament discriminatoriu potrivit art. 16 din Constituția României cât timp cele două categorii de deponenți erau diferite, legiuitorul optând în mod explicit pentru acordarea unor despăgubiri doar pentru o categorie expres identificată.

71. Faptul că valoarea nominală a acestor librete de economii a scăzut în urma denominării monedei naționale sau că puterea de cumpărare s-a diminuat simțitor, ca efect al procesului inflaționist, nu sunt împrejurări imputabile unității de depozitare și aceasta nu poate fi ținută a răspunde dincolo de obligațiile contractuale și legale ce decurg din încheierea contractului de depozit, aceste limite extinzându-se și asupra pretensei garanții a statului.

72. În același sens se cuvin a fi menționate și considerentele Hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului din 10 iulie 2001 asupra Cererii nr. 34.746/1997 (Cauza privind Asociația și Liga pentru Protecția Cumpărătorilor de Autoturisme ș.a. împotriva României), potrivit cărora: "Cu privire la faptul că reclamanții se plâng despre faptul că puterea de cumpărare a economiilor lor a scăzut ca urmare a inflației, Curtea consideră că din prevederile art. 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție nu se deduce o obligație generală pentru stat de a menține, printr-o indexare sistematică, puterea de cumpărare a sumelor depuse la bănci sau la organismele financiare (Comisia Europeană, DH X. împotriva Germaniei nr. 8.724/79, 6.3.80, DR 20, p. 226)."

73. Pentru toate aceste considerente,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

D E C I D E:

Admite recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în consecință, stabilește că:

În soluționarea cererilor formulate de către titularii de librete C.E.C. de economii cu dobândă și câștiguri în autoturisme, având ca obiect obligarea C.E.C. Bank - S.A. și a statului român la restituirea sumelor depuse și a dobânzii aferente, actualizate cu indicele de inflație, nu sunt

aplicabile dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 156/2007 privind despăgubirea persoanelor fizice care au constituit depozite la Casa de Economii și Consemnațiuni C.E.C. - S.A. în vederea achiziționării de autoturisme, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 232/2008, cu completările ulterioare.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

WWW.JURI.RO